

UNA MOSTRA DE L'EXERCICI FILOSÒFIC

JORDI SALES I CODERCH
Societat Catalana de Filosofia

Amb agraïment a les capacitats d'Ignasi Roviró i de Josep Monserrat, patrons de viatges filosòfics.

En el seu *Diccionario de Filosofia*, a l'article «definició», Ferrater Mora parla de definició ostensiva, la qual consisteix a exhibir un exemple del tipus d'ens designat per allò que defineix, el *definiendum*. L'exemple que posa Josep Ferrater és el llibre com l'objecte que el lector té a les mans. M'ha vingut això de la definició ostensiva al cap pensant que els vint-i-quatre volums publicats fins ara dels *Col·loquis de Vic* foren una mostra, ostensió, exhibició del que és fer filosofia des de la realitat catalana a començaments d'aquest segle vint-i-unè. Hi ha una dita llatina: *de facto ad posse valet illatio* («del fet a la possibilitat val la il·lació»), això és, l'acció d'inferir una cosa d'una altra. Aquesta dita jo la faig servir sovint per tal de mostrar la capacitat dels catalans per al diàleg polític quan actua el ribot de l'Alfons Guerra, el germà de Juan Guerra, i en molts altres casos fins a esgotar-nos la paciència. Aplicada ara a allò que mostra el domini de la vida filosòfica com a eina col·lectiva d'aclariment, fa de *Col·loquis de Vic* una realitat, un fet de plenitud.

La bondat de repetició d'una fórmula que defineix una manera de fer quan està ben pensada és una bona cosa: «Aquesta trobada anual a la capital d'Osona té per objectiu esdevenir un debat entre professionals de les humanitats i els especialistes universitaris del moment per tal d'aprofundir en un tema clau del nostre temps» (*Col·loquis de Vic I: La Ciutat*, 1997 p. 5). Els temes aprofundits van des del primer, que fou la ciutat, fins al d'enguany, el diàleg, passant per la història, la política, la modernitat, la festa, la mort, el calendari, el teatre, el dret, l'estat i molts més. El propòsit inicial formulat per Josep Monserrat i Ignasi Roviró l'octubre de 1997 amb aquestes paraules ha fet la seva feina *persistint*. Una persistència ben avisada, que sap molt bé quin gruix de realitats serveix i espera: «Per a construir un país, per a treure tota la seva força creativa dels seus professionals, per a teixir una xarxa rica de ciutadans que tenen la reflexió i la creació com a puntals del seu treball, calen moments de contrast i de debat seriós de les idees i dels pressupòsits que aquestes contenen» (*Col·loquis de Vic X: La identitat*, 2006, p. 6). Aquesta persistència esdevé tossuderia, això és, *qualitat de tossut*, això és *obstinat* en les seves opinions, determinacions. Obstinat és qui manté amb tenacitat una resolució, un propòsit, una opinió. Que no cedeix a les amonestacions, als arguments, etc. A la introducció del volum vint, dedicat a la festa, l'Ignasi i en Josep parlen que «les entitats que convoquen els Col·loquis de Vic han estat tossudes, fins i tot en temps de profunda crisi han volgut mantenir-los. I a més...» (*Col·loquis de Vic XX: La Festa*, 2016, 2006, p. 5; del que ve darrere d'aquest «a més» en parlarem després).

Antoni Bosch-Veciana fou el meu company de pupitre a la seu del Consell Comarcal d'Osona a l'Edifici del Sucre de Vic durant molts d'anys. Dels Col·loquis de Vic diu en la seva lliçó «Festa, Filosofia, Amistat» de l'any 2015: «La Festa, filosofia i amistat són llocs on és possible desplegar allò de més humà que hi ha en tots nosaltres. Són llocs on

el jo individual pot fer experiència de comunitat autèntica, amb totes les tensions que l'home i la comunitat sempre revelen.» (*Col·loquis de Vic XX: La Festa*, 2016, p. 49). *Són llocs*: el lloc *radica* la presència en una situació. El verb *radicar* ve d'*arrel*. En la seva lliçó «La festa és la celebració del nostre ordre», Gregorio Luri, un dels esforçats cognoscents que ara anima el nostre país (això d'*esforçats cognoscents* és la meua manera bonica de dir l'ofici de filòsof), explica la història del noi del seu poble que estimava la seva mare i que quan va sentir a dir al mossèn que la dona aniria amb Déu, el noi replicà: «Déu per a nosaltres no és res. La nostra és la Virgen del Olmo». En Gregorio s'explica: «La Virgen del Olmo és la patrona del meu poble, només nostra; mentre que Déu és, al cap i a la fi, de tothom». Afegeix: «si no enteneu el que vull dir amb aquesta història, és que potser ja no us mereixeu una festa major» (*Col·loquis de Vic XX: La Festa*, 2016, p. 21). El que se'm fa una mica de problema és això de «merèixer una festa major». Qui se la mereix? Segons i com no se la mereix ningú, segons i com se la mereix tothom. El joc de llocs i arrels i equivalents de la verge de l'Olmo és subterrani i, com sol passar, el domini de l'arrel que viu sota terra és més ampli que no pas ens pensem. Potser el món de les festes en què es busca algú «por juerguista, borracha y casadera» que Luri aparta del seu tractament (p. 9) té enllaços insospitats ben foscos amb les festes majors, sobretot perquè en darrera instància la festa sempre ens és regalada i el jocs de la memòria són molt amples i alliberadors. Conrad Vilanou i Torrano, l'actual president de la Societat Catalana de Filosofia, als *Col·loquis de l'any 2018* presentà la ponència «Europa, província pedagògica: de la urbanització escolar a la colonització tecnològica» (*Col·loquis de Vic XIII: L'educació*, 2019, p. 9-43). En un moment com inicial Vilanou parla que «des del món clàssic s'han configurat diferents instàncies pedagògiques (*Paideia, Humanitas, Studium, Sapiencia,*

Scientiae, Bildung) que han actuat a manera de corretja de transmissió d'aquesta narrativa històrica integrada per elements teològics, literaris, filosòfics, jurídics i científics, és a dir, culturals» (p. 11). M'interessa sobretot aquesta constant d'increment obtingut per un esforç en el temps i donat en la transmissió entre generacions que expressa la sèrie de termes grec, llatins i alemany: *Paideia, Humanitas, Studium, Sapientia, Scientiae, Bildung*. L'element comú és la formació com alguna cosa obtinguda mitjançant un esforç que obté un reconeixement de la comunitat. El problema actual de les societats, diguem-ne de ciutadania universal, és com es controla, s'augmenta o disminueix un esforç, una tensió, uns deures de ciutadania i es mantenen un nivells bons en la formació pública. El funcionari de la Generalitat raonava que com que avui el batxillerat era per gairebé tothom no calia la presència de l'ensenyament de la filosofia al batxillerat. Sembla una broma o, encara pitjor, una gran estafa: com que s'ha fet arribar la cultura a molta gent, es rebaixen les exigències que la cultura comporta; quan la cultura està a l'abast de tots els ciutadans se la fa menys densa perquè ja no diferencia. Quan jo era noi rivalitzaven amb el batxillerat el que s'anomenava «comerç» i el que s'anomenava «cultura»: el comerç era per als futurs botiguers i de «cultura» en feien les noies. El batxillerat tal com es feia reforçava la mesocràcia, la qual cosa mai no havia agradat gaire a capellans i monges ni a comerciants i botiguers. La Dra. Emilia Olivé observa la baixa participació de dones a les sessions dels Col·loquis. A part d'altres consideracions sobretot de com lligar la vida professional i la vida familiar, caldria veure com es dificulta per part de les Conselleries d'Ensenyament la compaginació de l'ensenyament i la intensitat en la vida comunitària d'estudi i de recerca. Tot comença perquè es donin amb facilitat i il·lusió dies laborables de permís, que s'ajudi l'esforç de compaginar la docència amb la concentració en l'obtenció de la tesi doctoral i, tercer, que les pu-

blicacions resultants d'esforços com els dels Col·loquis de Vic i d'altres siguin ben considerades com a mèrits en el currículum. En general la Conselleria valora malament el que ella no remena. Es vol aprimar el gruix de l'ensenyant per tal de poder pagar-lo poc. Existeixen en tots els racons dels nostres sabers potencialitats per a despertar la curiositat. Passió per l'assignatura: al professor dins l'aula no li cal pas estar programat fins al nivell del menú, un menú de McDonald's per a més inri, sinó que li cal estar-ho fins al nivell de la compra de bons aliments. La millor manera de fer una bona amanida és tenir la nevera plena de bons productes; amb una mica d'imaginació s'inventen bons plats.

«I a més,... publicar-ne any rere any el volum d'actes». Són molts els aspectes que podríem comentar del que s'ha reunit sota la rúbrica de «Col·loquis de Vic» com a capital filosòfic per a les noves generacions. L'aspecte fonamental és la seva disponibilitat en paper sempre i ara a la xarxa: un munt de lliçons estan sempre a l'abast dels estudiosos més joves. Algú ha dit que l'existència d'una escola en la vida d'estudi es mostra en el fet que els més joves no comencen com els seus mestres sinó que disposen amb facilitat dels resultats i les orientacions del treball dels anteriors per a definir les línies de la nova vocació d'estudi que animen i dibuixen.

Podem recordar Bartomeu Forteza (1939-2000), Heribert Barrera (1917-2001), Miquel Batllori (1909-2003), Antoni Truyol (1913-2003), Francesc Fortuny (1936-2004), Marcel Galobart (1926-2010), Manuel Satué (1938-2011), Ramon Valls (1928-2011), Manuel Ribas (1925-2013), Lluís Duch (1936-2018) i Jordi Galí (1927-2019). Un record, un goig, una exigència, una proposta. Record dels que ens han deixat. Un goig que les festes ens durin. Una exigència: calen moments de contrast i debat seriosos de les idees i dels pressupòsits que aquestes contenen. Una proposta per al tema de l'any vinent: l'amistat.